

VB DO 13/4 0845 uur
DO 13/4 09⁰⁰ uur

VERTROUWELIJK

HEDEN

TER ADVISERING TBV BWO DO. 13/4

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Adviesnotitie BWO circulaire economie 13 april

Datum

12 april 2023

Notanummer

2023-0000095251

Bijlagen

1. Maatregelenpakket EZK

Aanleiding

Op donderdag 13 april heeft u (stasFB) een BWO over circulaire economie met MKE en SIenW. Het BWO is onderdeel van de reeks BWO's die zijn ingepland over de klimaatbesluitvorming. U (stasFB) sluit aan vanuit uw beleidsmatige rol met betrekking tot de fiscaliteit en als vervanger van de minister.

In de bijlage treft u de inzet op het maatregelenpakket circulair vanuit EZK.

Algemeen advies

IenW wil substantiële stappen zetten op het normeren en beprijzen van afvalverbrandingsinstallaties (AVI's) en binnen de circulaire economie. Om dit te ondersteunen is het voorstel van EZK/FIN om 300 mln. beschikbaar te stellen uit het Klimaatfonds voor ketenvorming en innovatieve recyclingtechnieken. Daarnaast krijgt IenW nog 80 mln. voor continuering van de regeling Demonstratie Energie Innovatie (DEI+) voor circulaire economie (CE) en 20 mln. voor het bevorderen van 'duurzaam en circulair doen' door het faciliteren van kennis, vaardigheden en gedrag. Dit voorstel (totaal 400 mln. uit het Klimaatfonds) is nieuw t.o.v. het vorige BWO en is onderdeel van de 1 mld. extra (voor verschillende klimaatfondsplannen) die u eerder heeft toegezegd aan MKE als onderhandelingsruimte (mits klimaatdoelstelling gehaald wordt). U kunt instemmen met deze voorstellen.

→

Mocht IenW nog om meer middelen vragen, adviseren wij u om hier **niet** mee in te stemmen. MKE en u komen IenW al grotendeels tegemoet aan de wensen, en kennen 400 mln. uit het Klimaatfonds toe.

→

IenW kan eventueel om aanvullende middelen verzoeken voor subsidies voor verdere verduurzaming. Mocht dat zo zijn, dan kunt u aangeven dat er op dit moment geen ruimte voor is in het Klimaatfonds en dat dit binnen de eigen begroting moet worden ingepast. IenW kan altijd een nieuwe aanvraag indienen bij de volgende ronde van het Klimaatfonds (Voorjaarsnota 2024). Om realistische aanspraak te maken op deze middelen is het van belang dat de voorstellen goed zijn uitgewerkt en concreet onderbouwd.

13/04/23

Waal
→ vervolg.
Dak.

Mede

Voorstel EZK/FIN

Maatregel	Middelen
Continuering DEI+ CE	80 mln.
Recycling hub	300 mln. (incl. 150 mln. reservering)
Bevorderen duurzaam en circulair doen	20 mln.
Totaal Klimaatfonds	400 mln.

VERTROUWELIJK

Pagina 1 van 4

Advies per agendapunt

1. Afvalverbrandingsinstallaties (AVI's)

- U kunt akkoord gaan met het voorstel van EZK om de procesemissiefactor in de CO2-heffing industrie voor niet-ETS installaties (met name AVI's) aan te scherpen en om negatieve emissies van Carbon Capture Storage (CCS) mee te tellen. U kunt hierbij wel aangeven de CO2-reductie niet te herkennen en hier een toets op te willen van PBL. Daarnaast kunt u benadrukken dat eerst het onderzoek moet worden afgewacht, voordat afspraken worden gemaakt of en hoe het verminderen van de verbrandingscapaciteit beter kan worden meegenomen in de prijsprikkels.
- Indien maatwerkafspraken worden gemaakt met een bedrijf, dan dienen de dispensatierechten onder de CO2-heffing van dat bedrijf te worden ingenomen. Dit moet wettelijk worden vastgelegd. Alleen de verhandelbaarheid beperken (voorstel EZK) is niet voldoende om de CO2-reductie te borgen.

2. Circulaire plastic ketens

- U kunt akkoord gaan met het voorstel van EZK: er wordt 300 miljoen uitgetrokken vanuit het Klimaatfonds (150 mln. MJP 2024 en 150 mln. MJP reservering 2025) voor stimulering van ketenbrede samenwerking, innovatieve recyclingtechnieken, het versneld opschalen van scheidings- en productiecapaciteit voor recyclaat en biogebaseerd plastic, en van de vraag naar niet-fossiele plastics. Daarnaast wordt ingezet op normering van plastic, 25-30% van Nederlands geproduceerd plastic voor Nederlandse markt is plastic recyclaat of biogebaseerd plastic in 2030, oplopend vanaf 2027;
- Naar verwachting leveren deze maatregelen een reductie op van 1,2 Mton in 2030 mondiaal, waarvan 0,7 Mton in Nederland.

3. Circulaire bouwconomie

Normeren bouw- en sloopafval:

- U kunt akkoord gaan met het voorstel van EZK: er wordt ingezet op normering van bouw- en sloopafval (IBO-maatregel); er worden geen aanvullende middelen opgevraagd vanuit het Klimaatfonds;
- Naar verwachting levert deze normering een reductie op van 0,5 Mton in 2030.
- Er wordt mogelijk discussie verwacht vanuit IenW voor een aanvullend bedrag van 25/50 mln. jaarlijks voor tijdelijke stimulering GWW. We adviseren hier niet mee in te stemmen.

Biobased bouwen (staat ook voor bwo gebouwde omgeving op de agenda gepland op 14 april)

- U kunt instemmen met het voorstel van EZK om op dit moment geen middelen toe te kennen.
- U kunt aangeven dat er binnen het met EZK afgestemde mandaat op dit moment geen ruimte is om hiervoor middelen uit het perceel vroege fase opschaling toe te kennen. Dit voorstel kan worden betrokken bij de volgende besluitvormingsronde in 2024, waarbij het noodzakelijk is dat de normering nader wordt uitgewerkt en de potentiële CO2 reductie door PBL wordt gevalideerd. U kunt steun verwachten van EZK op de noodzaak van verdere uitwerking, al zal EZK wellicht wel al eerder dan 2024 willen bewegen.

- Er loopt nog discussie met BZK gesteund door LNV over het toekennen van middelen voor dit voorstel, BZK stelt een bedrag van minimaal 75 mln. voor.
- De verwachte co2-reductie effecten tellen niet mee voor de sector gebouwde omgeving. Wel voor o.a. de landbouw, daarom lijkt financiering vanuit het Transitiefonds van LNV ook passend.

4. Flankerend beleid

- U kunt akkoord gaan met het voorstel van EZK: er wordt 100 mln. gebruikt vanuit het Klimaatfonds, waarvan 80 mln. naar continuering van de innovatieregeling DEI+CE voor stimulering van pilot- en demonstratieprojecten en 20 mln. naar 'het bevorderen van duurzaam en circulair doen' door het faciliteren/vergroten van kennis, vaardigheden en gedrag.
- Er wordt mogelijk discussie verwacht vanuit IenW om een aanvullend bedrag te verzoeken voor DEI+CE, het voorstel vanuit IenW was 105 mln. De maatregel 'bevorderen van duurzaam en circulair doen' was echter ongedekt, waardoor is besloten 100 mln. over deze twee voorstellen te verdelen. Mocht IenW nog om meer middelen vragen, adviseren wij u om hier niet mee in te stemmen.

Toelichting

Afvalverbrandingsinstallaties

- Conform het IBO-pakket stelt EZK voor om procesemissiefactor in de CO2-heffing voor niet-ETS installaties (=met name afvalverbrandingsinstallaties) aan te scherpen. We vinden dit ambtelijk een verstandige maatregel, die ook op steun kan rekenen van EZK/BenI. Wel kunnen we de emissiereductie niet plaatsen; in het IBO wordt gerekend met een reductie van 0,3 Mton, terwijl nu een emissiereductie van 1 Mton wordt ingeboekt.
- Aanvullend is in het IBO afgesproken om te onderzoeken in hoeverre het verminderen van het verbranden van afval beter kan worden beloond onder de CO2-heffing industrie. We zijn reeds voornemens om dit punt mee te nemen in de aanstaande evaluatie van de afvalstoffenbelasting. Het is belangrijk dat hier niet op vooruit wordt gelopen.
- Het belangrijkste deel van de emissiereductie wordt in het voorstel van EZK gerealiseerd door het meetellen van negatieve emissies. EZK boekt hier twee Mton voor in, maar dat vinden we aan de hoge kant. Het IBO ging uit van 1 Mton.
 - Een deel van de afvalstromen bestaat uit biomassa, waarvan de emissies bij verbranding niet meetellen in de emissieraming (omdat deze emissies pas kort geleden door de biomassa uit de lucht zijn gehaald en nu weer vrijkomen).
 - Bij toepassing van CCS wordt de vrijgekomen CO2-emissie bij verbranding opgeslagen onder de grond. In de emissieraming kan dit worden geteld als een negatieve emissie: de CO2 die eerder door de biomassa uit de lucht was gehaald wordt nu immers onder de grond opgeslagen.
 - Kanttekening bij het potentieel van negatieve emissies bij AVI's is dat het beleid er ook op is gericht om de verbrandingscapaciteit te verminderen (meer recyclen). Hoe minder verbrandingscapaciteit, hoe minder afval wordt verbrand en hoe minder CO2-emissies die kunnen worden opgeslagen middels CCS en hoe lager de negatieve emissies.

- EZK boekt 2 Mton reductie in, maar dat vinden we daarom aan de hoge kant. Het IBO ging uit van 1 Mton negatieve emissie. Het is belangrijk dat PBL hier een toets op doet.
- EZK stelt tot slot voor om te bezien of voor een aantal AVI's een maatwerkafpraak mogelijk is. Het is belangrijk dat in dat geval de dispensatierechten van het bedrijf onder de CO2-heffing industrie (waar ook de AVI's onder vallen) worden ingenomen. Dit moet wettelijk worden vastgelegd. De dispensatierechten moeten echt worden ingenomen. Het alleen beperken van de verhandelbaarheid is niet voldoende. Anders is er geen voldoende borging dat de maatwerkafpraak daadwerkelijk de afgesproken reductie realiseert en is er risico dat andere bedrijven onder de CO2-heffing meer zouden kunnen uitstoten (indien de dispensatierechten niet worden ingenomen en kunnen worden verhandeld met een ander bedrijf).

Circulaire plastic ketens

- Het voorstel bestaat uit stimuleren van een hub door stimulering van ketenbrede samenwerking, innovatieve recyclingtechnieken, het versneld opschalen van scheidings- en productiecapaciteit voor recycklaat en biogebaseerd plastic, en van de vraag naar niet-fossiele plastics. Onder MJP2024 kan dit dienen voor ketenvorming en innovatieve recyclingtechnieken. Voor opschaling van recyclingcapaciteit en vraagstimulering is nadere uitwerking nodig en wordt het budget dus gereserveerd.
- Daarnaast wordt er ingezet op een normering van 25-30% (minimaal aandeel plasticrecycklaat).

Circulaire bouweconomie

- Er is een voorstel ingediend dat ziet op het stimuleren van biobased bouwen door het opzetten en opschalen van een nieuwe keten binnen Nederland voor de productie van biogrondstoffen door boeren en toepassing daarvan in biobased materialen door bouwers. Het opschalen van de productie van biogrondstoffen door boeren ziet op het toekomstig verdienmodel van Nederlandse boeren. Daarom ligt het voor de hand om dat gedeelte van het voorstel te financieren met het Transitiefonds Landelijk Gebied. Indien het Transitiefonds middelen toekent maar bepaalde randvoorwaardelijke aspecten ongefinancierd blijven dan komen deze in aanmerking voor het MJP 2025.
- Ook is een voorstel ingediend voor een investeringssubsidie voor demonstratiefaciliteiten voor de productie van biobased kunststofmaterialen. Dit voorstel past niet onder de primaire scope van het perceel (vroege fase opschaling). Advies om bij het volgende MJP integraal te wegen of hier middelen voor moeten worden vrijgemaakt.

Flankerend beleid

- In het Klimaatfonds is een voorstel ingediend voor het voortzetten van de DEI+CE. Dit is een sub-regeling van de reguliere DEI+, specifiek voor circulaire maatregelen met emissiereductie. De regeling stimuleert pilot- en demonstratieprojecten rond circulaire economie, voor projecten met een omvang van tussen de 50.000 euro en 3 miljoen euro.
- Vrijstelling non-energetisch gebruik van (fossiele) brandstoffen wordt besproken in het BWO industrie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Voorstel maatregelen Klimaat - Circulaire Economie

T.b.v. BWO CE, AVI's en plastics 13 april 2023

Afvalverbrandingsinstallaties

Mton 2030/budget

1,0 Mton
2,0 Mton

- Verlaging procesemissiefactor voor AVI's in de CO2-heffing oplopend tot 2030.
- Door toepassing van CCS zal in 2030 maximaal 2 Mton aan negatieve emissies worden behaald.
- Prikkel in het prijzingsinstrumentarium inbouwen om te zorgen dat recycling een aantrekkelijk handelingsperspectief voor AVI's wordt, n.a.v. de lopende evaluatie van de afvalstoffenbelasting.
- Beziën van het verduurzamingsperspectief voor AVI's o.b.v. benodigde toekomstige verbrandingscapaciteit.
- Ondersteuning van de verdere verduurzaming via bestaande subsidieregelingen. Ook zal worden gekeken voor welke AVI's een maatwerkafpraak van toepassing kan zijn.
- Voorwaarde voor ondersteuning is dat vrijvallende dispensatierechten niet kunnen worden verhandeld buiten het bedrijf dan wel dienen te worden ingeleverd.

Aanspraak op subsidies/maatwerk.

Circulaire plastics ketens

- Normering dat bij alle plastics die in Nederland voor de Nederlandse markt worden geproduceerd gemiddeld 25%-30% plastic recycalaat of biogebaseerd plastic wordt ingezet in 2030, oplopend vanaf 2027. Dit kan per 2030 mondiaal bij productie en afvalverbranding een reductie van 1,2 Mton opleveren. Het kabinet zet er op in 0,7 Mton hiervan in Nederland te realiseren.
- Ondersteuning van de omschakeling door stimulering van ketenbrede samenwerking, innovatieve recyclingtechnieken, het versneld opschalen van scheidings- en productiecapaciteit voor recycalaat en biogebaseerd plastic, en van de vraag naar niet-fossiele plastics. Onder MJP2024 kan dit dienen voor ketenvorming en innovatieve recyclingtechnieken. Voor opschaling van recyclingcapaciteit en vraagstimulering is nadere uitwerking nodig en wordt het budget dus gereserveerd.

1,2 Mton mondiaal w.v.
0,7 Mton in Nederland

€150 mln MJP 2024
€150 mln reservering
MJP 2025.

Circulaire bouwconomie

- Normering van bouw- en sloopafval (IBO maatregel 2.6)
- Het kabinet ziet mogelijkheden om met biobased bouwen een extra reductie van zeker 0,3 Mton te bereiken. Door normering van bouwmaterialen en stimulering van ketenontwikkeling kan dit groeien als bedrijfsmodel voor boeren en bouwers, waarbij ook CO2 wordt vastgelegd in de gewassen. Dit zal voor Prinsjesdag worden uitgewerkt.

0,5 Mton (mondiaal)

0,3 Mton

Flankerend beleid

- Continuering van de innovatieregeling DEI+CE.
- Bevorderen van duurzaam en circulair doen door het faciliteren en het vergroten van kennis, vaardigheden en gedrag.

€ 80 mln

€ 20 mln

Voorstel maatregelen Klimaat - Circulaire Economie

T.b.v. BWO CE, AVI's en plastics 13 april 2023

Afvalverbrandingsinstallaties

- Verlaging procesemissiefactor voor AVI's in de CO₂-heffing oplopend tot 2030.
- Door toepassing van CCS zal in 2030 maximaal 2 Mton aan negatieve emissies worden behaald.
- Prikkels in het prijzingsinstrumentarium inbouwen om te zorgen dat recycling een aantrekkelijk handelingsperspectief voor AVI's wordt, n.a.v. de lopende evaluatie van de afvalstoffenbelasting.
- Bezien van het verduurzamingsperspectief voor AVI's o.b.v. benodigde toekomstige verbrandingscapaciteit.
- Ondersteuning van de verdere verduurzaming via bestaande subsidieregelingen. Ook zal worden gekeken voor welke AVI's een maatwerkafpraak van toepassing kan zijn.
- Voorwaarde voor ondersteuning is dat vrijvallende dispensatierechten niet kunnen worden verhandeld buiten het bedrijf dan wel dienen te worden ingeleverd.

Mton 2030/budget

1,0 Mton
2,0 Mton

Aanspraak op
subsidies/maatwerk.

Circulaire plastics ketens

- Normering dat bij alle plastics die in Nederland voor de Nederlandse markt worden geproduceerd gemiddeld 25%-30% plastic recycleat of biogebaseerd plastic wordt ingezet in 2030, oplopend vanaf 2027. Dit kan per 2030 mondiaal bij productie en afvalverbranding een reductie van 1,2 Mton opleveren. Het kabinet zet er op in 0,7 Mton hiervan in Nederland te realiseren.
- Ondersteuning van de omschakeling door stimulering van ketenbrede samenwerking, innovatieve recyclingtechnieken, het versneld opschalen van scheidings- en productiecapaciteit voor recycleat en biogebaseerd plastic, en van de vraag naar niet-fossiele plastics. Onder MJP2024 kan dit dienen voor ketenvorming en innovatieve recyclingtechnieken. Voor opschaling van recyclingcapaciteit en vraagstimulering is nadere uitwerking nodig en wordt het budget dus gereserveerd.

1,2 Mton mondiaal w.v.
0,7 Mton in Nederland

€150 mln MJP 2024
€150 mln reservering
MJP 2025.

Circulaire bouweconomie

- Normering van bouw- en sloopafval (IBO maatregel 2.6)
- Het kabinet ziet mogelijkheden om met biobased bouwen een extra reductie van zeker 0,3 Mton te bereiken. Door normering van bouwmaterialen en stimulering van ketenontwikkeling kan dit groeien als bedrijfsmodel voor boeren en bouwers, waarbij ook CO₂ wordt vastgelegd in de gewassen. Dit zal voor Prinsjesdag worden uitgewerkt.

0,5 Mton (mondiaal)

0,3 Mton

Flankerend beleid

- Continuering van de innovatieregeling DEI+CE.
- Bevorderen van duurzaam en circulair doen door het faciliteren en het vergroten van kennis, vaardigheden en gedrag.

€ 80 mln
€ 20 mln

VB VR 14/4 - 14¹⁵ uur
14/4 - 14³⁰ uur

HEDEN

TER ADVISERING T.B.V. BWO GEBOUWDE OMGEVING VERPLAATST VAN 11/04 NAAR 14/04
AANVULLENDE ADVISERING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

de minister (ter info)

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

BWO Klimaat Gebouwde omgeving 14/04 – aanvullende
advisering

Aanleiding

Het BWO Klimaat voor perceel Gebouwde omgeving met MVRO en MKenE stond oorspronkelijk gepland op dinsdag 11 april 2023. U hebt de advisering toen via de mail op vrijdag 7 april ontvangen. Inmiddels is het BWO verplaatst naar vrijdag 14 april 14:30-15:15. De door EZK opgestelde agenda is ongewijzigd. Hieronder is aanvullende advisering (geelgemarkeerd) toegevoegd in het eerdere advies. De bijlage met EB-varianten is in zijn totaliteit gewijzigd t.o.v. de vorige versie.

Datum

13 april 2023

Notanummer

2023-0000096662

Bijlagen

(1)

De aanvullende advisering ziet vooral op de volgende onderdelen:

- De dekking van extra gevraagde middelen o.a. voor pakket Klimaatrechtvaardigheid
- Energiebelasting
- Normering koop- en huurwoningen

14.04.23

Besproken

Wat

|| verijd.

Algemeen advies

- We adviseren u in ieder geval niet akkoord te gaan met het verzoek van BZK voor 2,1 mld. euro extra middelen. Dit geldt ook voor de 0,6 mld. hiervan die uit de SDE-reserve komt en de 0,5 mld. die wordt ingezet vanuit de CA-middelen op de aanvullende post.
- BZK zal waarschijnlijk voorstellen om 150 mln. uit de 0,5 mld. aan CA-middelen in te zetten ter dekking voor het pakket Klimaatrechtvaardigheid van 1 mld. en de resterende 350 mln. voor maatregelen Utiliteitsbouw. EZK zal dit naar verwachting steunen en wenst het resterende bedrag voor het pakket Klimaatrechtvaardigheid te dekken uit 1) SDE-reserve en/of 2) Klimaatfonds.
- Wij adviseren u niet akkoord te gaan met een voorstel waarbij er maar een gedeelte van de 0,5 mld. CA-middelen in wordt gezet ter financiering van het pakket Klimaatrechtvaardigheid en de aanvullende financiering uit de SDE-reserve of het Klimaatfonds komt. De omvang van dit pakket (1 mld.) terugbrengen tot een bedrag dat volledig gedekt wordt uit de 0,5 mld. CA-middelen is voor FIN wel een optie. Als redenen kunt u inbrengen dat:
 - o Er geen dekking is voor een ruimer pakket Klimaatrechtvaardigheid. Dekking uit de SDE is voor FIN niet akkoord. Dit heeft u (MFIN en SFB) al meerdere keren aangegeven. Desondanks heeft EZK gisteren een nieuwe begrotingsvoorstel ingediend waarbij weer voor 12 miljard van de 14,5 mld. SDE reserve voor EZK geclaimd wordt zonder heldere uitleg waarvoor precies. Ons advies blijft dat de SDE meevaller ten

€ 1 mld

+

€ 0.6 mld.

€ 0.5

||

SDE

€ 1 mld + 0.6 mld + 0.5 mld

goede moet komen aan generale problematiek. Extra inzet van middelen uit het Klimaatfonds is ook onwenselijk, vanuit de gedachte van meerjarige inzetbaarheid van deze middelen.

- o Het huidige beleid binnen de gebouwde omgeving schenkt al in belangrijke mate aandacht aan klimaatrechtvaardigheid. Bv. het warmtefonds heeft een 0% rente uitzondering tot inkomen van 48.625 euro, er is intensief beleid gericht op energiearmoede en woningcorporaties mogen investeringen in energiebesparende maatregelen niet doorberekenen via huurverhoging.
- o De voorgestelde maatregelen in het pakket Klimaatrechtvaardigheid à 1 mld. achten wij niet allen noodzakelijk en het meest doelmatig, omdat de maatregel óf teveel overlapt met staand instrumentarium (collectieve aanpak kwetsbare huishoudens) óf potentiële niet-gedekte structurele budgettaire effecten heeft (zón op dak huur). De inkomensgrens van de 0% rente uitzondering in het Warmtefonds ophogen naar max. 55.000 euro (BZK wil 60.000) achten wij evt. wel een optie, mits deze grens niet verder wordt opgehoogd om ruimte te houden voor verstrekkers van consumptief krediet. BZK geeft aan dat de markt woningeigenaren met een jaarinkomen tot 55.000 euro niet als potentiële klanten ziet.
- Energiebelasting: U kunt uitspreken dat variant 2 (belastingvermindering verhogen) in combinatie met een tariefverhoging van aardgas conform IBO de voorkeur heeft. Met de verhoging van de aardgastarieven wordt een stevige verduurzamingsprikkel geboden. Met de verhoging van de belastingvermindering wordt op een eenvoudige manier compensatie aan huishoudens geboden, waarbij de verduurzamingsprikkel zoveel mogelijk behouden blijft.

bestaande

Zoh op
dake
huur.

Totaalpakket uitgaven GO voorstel BZK

Gebouwde omgeving (GO)	(mld.)
Totaal	10,2
Uit perceel GO in Klimaatfonds in MJP'24	4,1
Uit perceel GO in Klimaatfonds in MJP'25	2,5
Restant perceel GO	0
Uit andere percelen in Klimaatfonds MJP'24	0,5
Uit andere percelen in Klimaatfonds MJP'25	1
Gewenste extra middelen bovenop perceel en extra mandaat van 1 mld.	
1. Pakket Klimaatrechtvaardigheid	1
2. Ophoging ISDE vanuit SDE-reserve	0,6
3. Inzet CA-middelen Energieprestatie gebouwen met industrie functie voor U-bouw maatregelen	0,5

- BZK krijgt in deze ronde als enige sector alle middelen uit het perceel gebouwde omgeving in het Klimaatfonds toebedeeld. Daarbovenop ontvangt zij nog 1,5 mld. uit andere percelen. Dat telt op tot ruim 8 mld., wat een omvangrijk bedrag is. Daarbovenop wenst BZK nog eens ruim 2 mld. aan extra middelen, waarvan 1 mld. voor een pakket t.b.v. klimaatrechtvaardigheid, 0,6 mld. voor ophoging van de ISDE en 0,5 mld. aan inzet van CA-middelen.
- In het voorstel van EZK wordt de normering uit het IBO grotendeels overgenomen en op enkele onderdelen versoepeld (1,5 Mton, excl. groen gas en energiebesparingsplicht). Met deze voorgestelde versoepelingen kunnen wij (m.u.v. de energiebesparingsplicht) akkoord gaan, maar het invoeren van

deze normering moet dan ook zonder toekenning van de gevraagde extra middelen.

- BZK zal naar verwachting verzoeken om de normering voor huurwoningen verder af te zwakken dan in het voorstel van EZK. Voor huurwoningen wil BZK geen ambitie uitspreken op het jaartal (2035) waarin alle huurwoningen geïsoleerd moeten zijn tot de standaard, omdat BZK aangeeft dat deze opgave onhaalbaar is. Wij adviseren hier niet in mee te gaan, en in ieder geval te verzoeken om ambitie uit te spreken op een jaartal. Een maximale versnelling bij huurwoningen is belangrijk, omdat de meest kwetsbare huishoudens vaak in een huurwoning wonen.
- BZK en EZK wensen de energiebesparingsplicht te verkorten van 10 naar 7 jaar. Wij adviseren hier niet in mee te gaan, en vanuit oogpunt van effectiviteit vast te houden aan 10 jaar zoals het IBO adviseert.
- SMB heeft de wens om te investeren in de verduurzaming van de gebouwde omgeving in Groningen. U (Minister) heeft in een eerder BWO hierover met o.a. MVRO aangegeven dat dit kan door te herprioriteren binnen bestaande verduurzamingsplannen. U kunt vragen in hoeverre hier nu rekening mee wordt gehouden.

Geannoteerde agenda

A. Maatregelen in de sector gebouwde omgeving

Bespreekpunt EZK: Akkoord gaan met de maatregelen in tabel 1 in de bijlage.

Hier lijkt ambtelijke overeenstemming over te zijn.

Advies:

- Akkoord met de in de agenda voorgestelde normeringsopties, ook de minder strenge varianten dan in het IBO.
- Niet instemmen met de aanvullende wens van BZK om geen ambitie uit te spreken op een jaartal waarin alle huurwoningen geïsoleerd moeten zijn tot de standaard.
- Niet instemmen met inzet van 500 mln. uit het Coalitieakkoord. BZK stelt dat de normering voor de U-bouw enkel mogelijk is als 500 mln. in het CA t.b.v. energieprestatie gebouwen met een industriefunctie breder wordt gezet voor U-bouw. Eerder is inderdaad afgesproken om de CA-middelen voor energieprestatie gebouwen met industriefunctie (500 mln.) breder in te zetten. Echter, wat FIN betreft, dienen deze middelen in eerste instantie als dekking voor een potentieel pakket Klimaatrechtvaardigheid. Naar verwachting vindt EZK dat dit i.i.g. deels als dekking kan worden ingezet.
- U kunt opmerken dat het inboeken van 1 Mton voor Groen gas alleen akkoord is als PBL dit steunt. Voor maatregel Groen gas wordt nu 1 Mton ingeboekt, terwijl PBL eerder aangaf door de beperkte beschikbaarheid van groen gas geen enkele Mton toe te rekenen aan deze maatregel.

Advies per maatregel in de tabel:

- **Introductie norm koopwoning bij transactiemoment:** Akkoord, voorgesteld wordt om de norm 4 jaar later dan IBO in te voeren om koop en huur gelijk te trekken. Er wordt discussie verwacht.
- **Aanscherping normering huurwoningen:** Akkoord, voorgesteld wordt om 1 jaar later dan IBO EFG-labels uit te faseren. Label D wordt niet meegenomen in de uitfasering. Ook wordt voorgesteld om alle huurwoningen naar de standaard te isoleren per 2035. Een maximale versnelling bij huurwoningen is belangrijk, omdat de meest kwetsbare huishoudens vaak in een huurwoning wonen. Er wordt discussie verwacht.

- **Uitfasering slechtste energielabels Utiliteitsbouw:** Akkoord op de normering maar niet akkoord met dekking van de extra U-bouw maatregelen uit CA-middelen (programmatische aanpak, handhaving slechte labels, revolverend fonds). Voor de maatregelen kan ruimte gezocht worden binnen de 2,7 mld. die nu uit het fonds voor maatschappelijk vastgoed beschikbaar wordt gesteld. Discussie wordt verwacht vanuit OCW/VWS die de opgave en de middelen niet in verhouding vinden staan. De norm is conform IBO en 3 jaar sneller dan EPBD.
- **Energieprestatie-eisen voor de industriefunctie:** Akkoord, conform IBO.
- **Introductie ZEB-norm alle woningen 2050:** Akkoord, conform IBO.
- **Verbeteren informatievoorziening financieringsopties verduurzaming:** Akkoord, conform IBO.
- **Toepassing Groen gas:** Akkoord, mits PBL dit steunt.
- **Klimaatfondsmiddelen:** Niet akkoord, zie algemeen advies.

B. Energiebelasting

Bespreekpunt EZK: welke variant voor de energiebelasting heeft de voorkeur?

Advies:

- U kunt uitspreken dat variant 2 (belastingvermindering verhogen) in combinatie met een tariefverhoging van aardgas conform IBO de voorkeur heeft. Met deze variant wordt enerzijds een stevige verduurzamingsprikkels geboden en anderzijds een compensatie aan huishoudens geboden.
- Een verhoging van de belastingvermindering komt direct bij een veel grotere groep huishoudens terecht dan verlaging van het tarief in de eerste schijf gas. Bij verlaging van het tarief in de eerste schijf is onzeker of het voordeel terechtkomt bij 670.000 verbruikers achter een blokaansluiting. Bij de belastingvermindering is die groep 10.000-20.000. Daarnaast is verhoging van de belastingvermindering gemakkelijk in de uitvoering voor de Belastingdienst, energieleveranciers en verbruikers, en jaarlijks makkelijk aan te passen. De verlaging van het tarief in de eerste schijf gas is blijvend complex voor de Belastingdienst, energieleveranciers en verbruikers.
- Daar staat tegenover dat variant 1 (de verlaging van het tarief 1^e schijf gas) meer terechtkomt bij huishoudens die gas gebruiken. Mocht hiervoor gekozen, dan eens met BZK dat het de voorkeur heeft om de schijflengte van de kleine eerste schijf gas te beperken tot 800 m³, zodat zowel een verduurzamingseffect blijft bestaan als de energierekening voor een zeker basisverbruik beperkt wordt beperkt.
- NB 1. Het is vooral belangrijk dat een richting wordt gekozen (aan welke knop draaien), zodat daarna gericht 1 variant verder kan worden uitgewerkt met bijv. ook meerdere budgettaire maatvoeropties.
- NB 2. het gesprek gaat vandaag alleen over aanpassing in de nieuwe eerste twee verbruiksschijven gas en de belastingvermindering. De aanpassing in de hogere verbruiksschijven (ook onderdeel van de bijlage) komt terug in het BWO industrie.

Toelichting:

- In het IBO is voorgesteld om de tarieven op aardgas fors te verhogen en de tarieven op elektriciteit te verlagen. Dit biedt een belangrijke verduurzamingsprikkels, maar leidt ook tot een lastenstijging voor huishoudens en bedrijven.

1e schijf
 x gele
 x gele
 x gele
 Belastingvermindering
 25

- In de bijlage is daarom een bespreeknotitie over de energiebelasting opgenomen met een aantal punten waarover een knoop moet worden doorgemaakt:
 - Maatvoering tarieven aardgas
 - Mogelijke lastenverlichting huishoudens
 - Mogelijke lastenverlichting bedrijven
- In dit BWO ligt de focus op aanpassing van het tarief aardgas 1^e en 2^e schijf en op mogelijke lastenverlichtende maatregelen voor huishoudens. De overige aanpassingen worden besproken in het BWO industrie.
- Uitgangspunt van de alternatieve varianten is dat de verduurzamingsprikkel zoveel mogelijk behouden blijft en tegelijkertijd de lastenstijging voor huishoudens zoveel mogelijk wordt beperkt.
- Het advies is daarom om voor de tarieven voor aardgas zo dicht mogelijk bij de variant uit het IBO te blijven en een keuze te maken tussen een van onderstaande maatregelen om lastenverlichting voor huishoudens te bieden:
 - Variant 1: de 1e schijf gas wordt ingekort van 1200 m³ naar 800 m³. Het tarief in de nieuwe 1e schijf wordt vervolgens verlaagd, zodat op macroniveau huishoudens geen lastenverzwaring krijgen. Verhoging tarief 2e schijf gas is conform IBO.
 - Variant 2: de belastingvermindering van de energiebelasting wordt verhoogd, zodat op macroniveau huishoudens geen lastenverzwaring krijgen. Daarnaast wordt onderzocht of de reikwijdte van de belastingvermindering kan worden aangepast, zodat uiterlijk per 1 januari 2026 de belastingvermindering alleen nog van toepassing is op elektriciteitsaansluitingen met een woonfunctie. De tarieven aardgas worden conform IBO verhoogd.
 - Variant 3: het tarief in de 1e en 2e schijf elektriciteit (tot 10.000 kWh) wordt verlaagd, zodat huishoudens op macroniveau geen lastenverzwaring krijgen. De tarieven aardgas worden conform IBO verhoogd.
- De verhoging van de belastingvermindering verstoort zo min mogelijk de verduurzamingsprikkel, de maatregel is eenvoudig uitvoerbaar en lagere inkomens hebben relatief meer baat bij verhoging van de belastingvermindering omdat het een vast bedrag is.
- De verduurzamingsprikkel is het grootst bij verlaging van het tarief elektriciteit. De compensatie voor huishoudens is echter minder gericht (ook alle bedrijven profiteren) en binnen de groep huishoudens komt het grootste deel van het voordeel terecht bij grote huishoudens en huishoudens met veel inkomen.
- De verlaging van het nieuwe 1e schijf tarief gas is complex in de uitvoering omdat er geen zekerheid is dat het voordeel bij huishoudens achter een blokaansluiting terechtkomt. Ook wordt de verduurzamingsprikkel kleiner. Deze variant heeft wel als voordeel, dat het financieel voordeel alleen terecht komt bij huishoudens die aardgas gebruiken. Het voordeel van de belastingvermindering komt daarentegen ook terecht bij huishoudens die al van het gas af zijn.
- Specifiek aandachtspunt zijn de blokaansluitingen:
 - Bij een blokaansluiting kan alleen de contractant een teruggaveverzoek cq. blokverwarmingstarief aanvragen en ontvangen. Het is hierdoor niet zeker dat de huishoudens achter blokaansluitingen ook daadwerkelijk het financieel voordeel krijgen (vraagt de contractant teruggave of het blokverwarmingstarief en zo ja, geeft de contractant het voordeel door aan de huishoudens achter de blokaansluiting?).

- o Bij de belastingvermindering gaat het om circa 10.000 tot 20.000 huishoudens, die vallen onder een blokaansluiting elektriciteit (de belastingvermindering gaat via de elektriciteitsaansluiting).
- o Bij het verlaagd tarief 1e schijf gas gaat het om circa 670.000 huishoudens die vallen onder een blokaansluiting gas. Deze groep is veel groter dan bij de belastingvermindering.

C. Aanscherping energiebespaarplicht

Bespreekpunt EZK: Akkoord gaan met de voorgestelde maatregel energiebesparingsplicht, onder het voorbehoud dat deze nog niet politiek is afgestemd met MEZK en MLNV (tabel 2 in bijlage).

Advies: Niet instemmen.

- U kunt aangeven dat FIN voorstander is van ophoging van de terugverdientijd naar 10 jaar en u kunt voorstellen om dit onderwerp in het gehele klimaatpakket te bezien vanwege het sectoroverstijgende karakter.
- De energiebespaarplicht betekent dat alle energiebesparende investeringen met een bepaalde terugverdientijd genomen moeten worden. Het IBO Klimaat adviseert een terugverdientijd van 10 jaar aan te houden. Experts hebben eerder aangegeven dat verlenging naar 7 jaar veel minder effectief is.
- Er wordt discussie verwacht. EZK en BZK willen beide de terugverdientijd ophogen van 5 naar 7 jaar i.p.v. naar 10 jaar.

11

10 jaar

↓

D. Normering zon-op-dak

Bespreekpunt EZK: Akkoord gaan met de maatregel normering zon op dak, waarbij de exacte maatvoering na de voorjaarsbesluitvorming wordt uitgewerkt (tabel 3 in bijlage).

Advies: Instemmen. Er wordt geen discussie verwacht.

ja

E. Bio-based bouwen

Bespreekpunt EZK: Akkoord gaan met de teksten bij de maatregel Bio-based bouwen (tabel 3 in bijlage).

Advies: Instemmen met voorstel van EZK.

- U kunt aangeven dat er binnen het met EZK afgestemde mandaat op dit moment geen ruimte is om hiervoor middelen uit het perceel vroege fase opschaling toe te kennen. Dit voorstel kan worden betrokken bij de volgende besluitvormingsronde in 2024, waarbij het noodzakelijk is dat de normering nader wordt uitgewerkt en de potentiële co2 reductie door PBL wordt gevalideerd. U kunt steun verwachten van EZK op de noodzaak van verdere uitwerking, al zal EZK wellicht wel al eerder dan 2024 willen bewegen.
- Er wordt discussie verwacht vanuit BZK gesteund door LNV die minimaal een bedrag van 75 mln. toegekend willen krijgen.
- De verwachte co2-reductie effecten tellen niet mee voor de sector gebouwde omgeving. Wel voor o.a. de landbouw, daarom lijkt financiering vanuit het Transitiefonds van LNV ook passend.

ja

BZK

Lijkt EZK.

F. Ongedekte voorstellen sector GO

Bespreekpunt EZK: Bespreken van de wenselijkheid en mogelijke dekking van de voorstellen in tabel 4 in de bijlage.

klimaatpakket

0.5

Advies: Niet instemmen. Zie algemeen advies bovenaan deze notitie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlage: Tabellen bij de agenda

Tabel bij besprekingspunt A

Tabel 1. Maatregelen in de sector gebouwde omgeving	Mton in GO	Budget (mln)
Introductie norm koopwoning bij transactiemoment Binnen twee jaar isoleren tot de standaard. Ingangsdatum 1-1-2029.	0,2	
Aanscherping normering huurwoningen Uitfasering label EFG per 1-1-2029, en voorstel EZK/FIN dat alle huurwoningen geïsoleerd tot de standaard per 1-1-2035.	0,1	
Uitfaseren slechtste energielabels Utiliteitsbouw <ul style="list-style-type: none"> Uitfasering van de 15% gebouwen met de slechtste energieprestatie (2027) en volgende 10% (2030) implementeren per gebruiksfunctie (zoals onderwijsgebouwen, zorgfunctie met bed) versneld invoeren. Betekent gemiddeld uitfaseren label EFG per 2027 en label D per 2030. In lijn met EPBD IV voorstel, uitvoering zo dicht mogelijk bij definitieve EPBD IV blijven, op jaartallen na. Het mogelijk maken van een vervolg op de huidige portefeuilleaanpak voor grote gebouweigenaren, waarbij zij vanaf 2027 de mogelijkheid krijgen om via een gefaseerde aanpak de overtreding van wetgeving (Energiebesparingsplicht en nieuwe normering) ongedaan te maken. Hiertegenover staat een hogere energieprestatie of CO₂-reductie op portefeuilleniveau. De gefaseerde aanpak moet worden beschreven in een portefeuilleroutekaart of Integraal Huisvestingsplan (voor PO/VO), waar op nationaal, regionaal of lokaal niveau politiek draagvlak voor is. Op het uitvoeren van de gefaseerde aanpak vindt ook toezicht plaats. Het ontwikkelen van een programmatische aanpak voor de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed (excl rijksvastgoed) door BZK, in nauwe samenwerking met OCW en VWS. Het financieel ondersteunen door BZK van eigenaren van maatschappelijk vastgoed (excl rijksvastgoed) bij het verkrijgen van een energielabel na ingreep of voor de vaststelling van de gewenste minimale energieprestatie. Het verder uitwerken van een voorstel door BZK om een revoluerend fonds voor maatschappelijk vastgoed op te richten, waarbij de inzet van publieke middelen de hefboom is voor het betrekken van private middelen van bijvoorbeeld pensioenfondsen. 	0,7	
Energieprestatie-eisen voor de industrie functie Introductie per 1-1-2027. Daarmee gaat ook bovenstaande norm (uitfasering 15%+10%) gelden.	0,5	
Introductie ZEB-norm alle woningen 2050	0	
Verbeteren informatievoorziening financieringsopties verduurzaming Inclusief verplicht onderdeel hypotheekgesprek	Randvoorwaarde	
Toepassing groen gas Veronderstelling dat CA-afsprake volledig wordt gehaald met het ingezette beleid: 2,9 Mton meer dan KEV. In de gasmix vloeit 35% naar de gebouwde omgeving.	1,0	
Klimaatfondsmiddelen Meerjarenprogramma 2024 <ul style="list-style-type: none"> Nationale subsidieregeling warmtenetten Geothermie, lage temperatuur Nationaal Isolatie Programma Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed Subsidie Duurzaam Rijksoverheidsvastgoed 		400 100 932 2162 365

VA 1-1-29

11

11

<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning maatschappelijk vastgoed • Stimulering van hybride warmtepompen bestaande bouw 		128 462	
Reservering meerjarenprogramma 2025			
<ul style="list-style-type: none"> • Nationale subsidieregeling warmtenetten • Nationaal Isolatie Programma • Stimulering van hybride warmtepompen bestaande bouw • Maatschappelijk vastgoed revolverend fonds 		1000 2045 424 53	
Benutting CA-reeks voor energieprestatie industriegebouwen (€500 mln)			
<ul style="list-style-type: none"> • Aanvulling maatschappelijk vastgoed revolverend fonds* • Programmatische aanpak maatschappelijk vastgoed • Handhaving slechte labels • Ontzorgingsprogramma MKB/bedrijfsterreinen 		250* 50 75 125	

* BZK onderzoekt of een deel hiervan ingezet kan worden voor een klimaatrechtvaardigheidspakket of verduurzamingsaanpak Groningen.

Tabel bij besprekingspunt B en C

Tabel 2. Sectoroverstijgende maatregelen	Mton in GO	Budget (mln)
Effect Energiebelastingmaatregelen Zie bijlage 1 voor twee uitgewerkte varianten.	PM	
Effect aanscherping energiebesparingsplicht Ophogen terugverdientijd naar 7 jaar per 1-1-2027, tenzij bij de uitwerking blijkt dat dit nauwelijks additioneel emissiereductie-effect heeft, gelet op effect dat hogere energieprijzen al hebben op de hoeveelheid maatregelen die onder huidige terugverdientijd vallen en gelet op het effect van ander beleid. Bij de uitwerking is oog zijn voor de uitvoerbaarheid van de maatregelen voor bedrijven en organisaties en wordt de relatie tussen de gebouwgebonden maatregelen en de normering voor de utiliteitsbouw scherp in de gaten gehouden.	0,35	

Tabel bij besprekingspunt D en E

Tabel 3. Maatregelen met effect buiten de sector gebouwde omgeving	Mton	Budget (mln)
Normering zon op dak Aanvullende normering zon-pv op utiliteitsbouw, woningbouw en parkeerterreinen (IBO-maatregel 6.4): Exacte maatvoering nader te bepalen, gelet op kosteneffectiviteit in de SDE++ en keuze over hoogte subsidietarieven.	1,0 (sector elektriciteit)	
Biobased bouwen Het voorstel is om in de stukken naar de TK op te nemen: Het kabinet ziet mogelijkheden om met biobased bouwen een extra reductie van zeker 0,3 Mton te bereiken. Door normering van bouwmaterialen en stimulering van ketenontwikkeling kan dit groeien als bedrijfsmodel voor boeren en bouwers, waarbij ook CO2 wordt vastgelegd in de gewassen. Dit zal voor Prinsjesdag worden uitgewerkt. Voorstel EZK (DGKE)/FIN: Nu geen besluit nemen over toekenning of reservering subsidiemiddelen. Voorstel BZK: Besluiten om minimaal €75 mln toe te kennen voor ketenontwikkeling.	0,6 (sector industrie)	50

Tabel bij bespreekpunt F

Tabel 4. Nog niet gedekte voorstellen van sector gebouwde omgeving	Mton	Budget (mln)
<p>ISDE-aanvulling De mogelijkheid om de ISDE met €100 mln per jaar (2025-2030) te voeden vanuit bv. de SDE+ +(-reserve) indien er meer aanvragen worden verwacht dan budget beschikbaar is. Bij een hoger verwacht tekort de subsidiecriteria en doelgroepen herzien (evaluatie al gepland in 2025). Dit moet i.i.g. ruimte bieden voor verdere groei van het aantal all electric warmtepompen.</p>	0,7	Max 600
<p>Klimaatrechtvaardigheidspakket Gebouwde omgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> • Warmtefonds: inkomensgrens 0% rente naar €60.000 en 1,5% rentekorting voor VvE's. Evaluatie in 2026. • Collectieve aanpak kwetsbare wijken versterken; wegnemen knelpunten en verhogen tempo. • Zonnepanelen op huurwoningen: regeling en prestatieafspraken. 		300 500 200

Bespreeknotitie varianten energielasting in klimaatpakket

Aanleiding

In het IBO Klimaat wordt voorgesteld om de belastingtarieven op aardgas te verhogen en de tarieven op elektriciteit te verlagen. Hoewel de energieprijzen nu nog relatief hoog zijn, is het de verwachting dat deze de komende tijd zullen dalen. De hogere belasting zou er dan voor zorgen dat de verduurzamingsprikkel voor zowel huishoudens als bedrijven die er nu is, in stand blijft. In het IBO-pakket is de CO₂-reductie ingeschat op 1,6 Mton. De energielasting is een sectoroverstijgend onderdeel van het klimaatpakket. In deze bespreeknotitie worden de te maken keuzes geschetst.

Overzicht te maken keuzes:

- 1. Maatvoering tarieven aardgas** (alle verbruiksschijven)
- 2. Mogelijke lastenverlichting binnen EB voor huishoudens**
 - Optie 2A: Verlaging tarief aardgas nieuwe 1^e schijf (tot 800 m³)
 - Optie 2B: Verhoging belastingvermindering
 - Optie 2C: Verlaging tarief elektriciteit nieuwe 1^e en 2^e schijf (tot 10.000 kWh)
- 3. Mogelijke lastenverlichting binnen EB voor bedrijven**
 - Apart verlaagd tarief waterstof
 - Verlaging tarief elektriciteit 3^e t/m 5e schijf conform IBO variant.

1. Maatvoering tarieven aardgas

Bespreekpunt: Welke maatvoering voor de tarieven aardgas heeft de voorkeur?

- **Optie 1:** maatvoering conform IBO (optioneel: ook gefaseerde invoer in nieuwe 1^e en 2^e schijf gas)
- **Optie 2:** tarieven in schijf 1 en 2 conform IBO, beperkte verhoging van tarief in schijf 3 t/m 5 (veel lager dan maatvoering IBO).

Toelichting

- In het IBO-rapport wordt voor de periode 2025-2030 een stijging van de energielastingtarieven op aardgas voorgesteld:
 - De maatvoering in de eerste twee verbruiksschijven is gebaseerd op een beoogde aardgasprijs van minimaal 1,50 euro/m³ (inclusief btw en inclusief marktprijs). Op dit niveau is volgens CE Delft verduurzaming in iedere woning rendabel (hierbij geldt: hoe hoger de aardgasprijs, hoe rendabeler en korter de terugverdientijd wordt).
 - De maatvoering van de hogere verbruiksschijven is voor 2030 gebaseerd op 1) de belasting in termen van euro/energie-inhoud gelijk maken tussen aardgas en elektriciteit (elektriciteit wordt steeds groener, waardoor elektriciteit richting 2030 veel zwaarder belast wordt in termen van euro/CO₂ dan aardgas) en 2) vergroten van verduurzamingsprikkel in hogere verbruiksschijven via afbouw van de degressiviteit.
 - Vrijwel alle bedrijven die qua energieverbruik onder de (nieuwe) 5^e schijf van de energielasting vallen, zijn ook belastingplichtig onder de CO₂-heffing industrie. In het IBO-pakket is er daarom voor gekozen om het tarief van de 5^e schijf slechts zeer beperkt te verhogen. Daar staat tegenover dat vanuit klimaatrechtvaardigheidsperspectief een andere afweging kan worden gemaakt.
- De verhoging van de energielastingtarieven op aardgas vormt een belangrijke verduurzamingsprikkel en levert daarnaast een budgettaire opbrengst op. Hierbij geldt: hoe hoger de energielastingtarieven op aardgas, hoe groter het verduurzamingseffect, maar hoe groter het risico voor de concurrentiepositie van bedrijven.
- Een andere maatvoering is ook mogelijk. Ter illustratie is een tweede variant opgesteld waarin de tariefverhoging in de (nieuwe) 1^e en 2^e schijf conform IBO is, maar voor de hogere verbruiksschijven een veel beperktere tariefsverhoging wordt voorgesteld.

Optie 1 – maatvoering conform IBO						
Aardgas (excl. btw) in cent/m3 (prijsspeil 2023)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 - 1200 m3	67,2	67,7	67,9	68,2	69,4	69,7
1200 - 170.000 m3	67,2	67,7	67,9	68,2	69,4	69,7
170.000 - 1.000.000 m3	28,88	45,40	49,68	56,94	66,07	66,07
1.000.000 - 10.000.000 m3	18,70	32,37	36,48	43,66	53,36	53,36
> 10.000.000 m3	4,87	4,87	5,20	5,80	6,50	8,00
Budgettaire opbrengst (in mln. euro)	1.414	1.809	1.825	1.935	2.115	2.054
<i>Waarvan huishoudens</i>	<i>1.131</i>	<i>1.116</i>	<i>1.086</i>	<i>1.056</i>	<i>1.038</i>	<i>1.016</i>
<i>Waarvan bedrijven en overige instellingen</i>	<i>283</i>	<i>693</i>	<i>739</i>	<i>879</i>	<i>1.077</i>	<i>1.039</i>

Optie 2 – beperkte verhoging gas in hogere schijven						
Aardgas (excl. btw) in cent/m3 (prijsspeil 2023)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 - 1200 m3	67,2	67,7	67,9	68,2	69,4	69,7
1200 - 170.000 m3	67,2	67,7	67,9	68,2	69,4	69,7
170.000 - 1.000.000 m3	28,9	30,4	34,7	41,9	51,1	51,1
1.000.000 - 10.000.000 m3	18,7	17,4	21,5	28,7	38,4	38,4
> 10.000.000 m3	4,87	2,9	3,2	3,8	4,5	6,0
Budgettaire opbrengst (in mln. euro)	1.414	1.296	1.360	1.503	1.701	1.666
<i>Waarvan huishoudens</i>	<i>1.131</i>	<i>1.116</i>	<i>1.086</i>	<i>1.056</i>	<i>1.038</i>	<i>1.016</i>
<i>Waarvan bedrijven en overige instellingen</i>	<i>283</i>	<i>180</i>	<i>275</i>	<i>446</i>	<i>663</i>	<i>651</i>

2. Lastenverlichting huishoudens

Bespreekpunt 1: deelt u het uitgangspunt dat de energiebelastingmaatregelen per saldo budgetneutraal moeten zijn voor huishoudens (op macroniveau)?

Bespreekpunt 2: Heeft u een voorkeur voor hoe via de energiebelasting ook lastenverlichting aan huishoudens kan worden geboden?

- o **Optie 1:** verlaging tarief 1e schijf gas (tot 800 m3)
- o **Optie 2:** verhoging belastingvermindering
- o **Optie 3:** verlaging tarief 1^e en 2e schijf elektriciteit (tot 10.000 kWh)

NB. Naast opties binnen de energiebelasting kan ook naar het regulier koopkrachtinstrumentarium worden gekeken om nadelige inkomenseffecten van de verhoging van de aardgastarieven voor huishoudens te mitigeren.

Toelichting

- De verhoging van het energiebelastingtarief op aardgas geeft een belangrijke verduurzamingsprikkel, maar leidt ook tot een lastenstijging voor huishoudens. In het BWO gebouwde omgeving is daarom afgesproken te kijken naar alternatieve varianten waarin de verduurzamingsprikkel zoveel mogelijk behouden blijft en tegelijkertijd de lastenstijging voor huishoudens zoveel mogelijk wordt beperkt.
- Hiertoe zijn drie varianten uitgewerkt:
 - o **Optie 1:** de nieuwe 1^e schijf gas wordt verder ingekort van 1200 m3 naar 800 m3. Verhoging tarief nieuwe 2^e schijf gas is conform IBO. Het tarief in de nieuwe 1^e

- schijf wordt vervolgens verlaagd (in plaats van verhoogd zoals in het IBO), om de stijging in de tweede schijf te compenseren en op macroniveau huishoudens geen lastenverzwaring krijgen.
- **Optie 2:** de belastingvermindering in de energiebelasting wordt verhoogd, zodat de tariefstijging in de (nieuwe) 1^e en 2^e schijf wordt gecompenseerd en op macroniveau huishoudens geen lastenverzwaring krijgen. Er wordt onderzocht of de belastingvermindering kan worden aangepast, zodat uiterlijk per 1 januari 2026 de belastingvermindering alleen nog van toepassing is op elektriciteitsaansluitingen met een woonfunctie (nog niet meegenomen in de berekeningen). De tarieven aardgas worden conform IBO verhoogd.
 - **Optie 3:** het tarief in de (nieuwe) 1^e en 2^e schijf elektriciteit (tot 10.000 kWh) wordt verlaagd, zodat huishoudens op macroniveau geen lastenverzwaring krijgen. De tarieven aardgas worden conform IBO verhoogd.
- In onderstaande tabel zijn de voor- en nadelen van deze opties geschetst:
 - De verduurzamingsprikkel is het grootst bij verlaging van het tarief elektriciteit. De compensatie voor huishoudens is echter minder gericht (ook bedrijven profiteren) en binnen de groep huishoudens komt het grootste deel van het voordeel terecht bij grote huishoudens en huishoudens met veel inkomen. De lagere energiebelasting op elektriciteit leidt wel tot een kleinere besparingsprikkel voor elektriciteit en leidt tot een lager financieel voordeel van de salderingsregeling voor zonnepanelen.
 - De verhoging van de belastingvermindering is eenvoudig uitvoerbaar en lagere inkomens hebben relatief meer baat bij verhoging omdat het een vast bedrag is. Daarnaast wordt de verduurzamingsprikkel zo min mogelijk verstoord. Daar staat wel tegenover dat iedereen de belastingvermindering krijgt – ook huishoudens met een lage energierekening of huishoudens die al een aardgasvrije woning hebben.
 - De verlaging van het tarief in de nieuwe 1e schijf gas is complex in de uitvoering voor de Belastingdienst, energieleveranciers en gebruikers, de verduurzamingsprikkel wordt kleiner en er is geen zekerheid dat de ondersteuning ook terecht komt bij gebruikers met een blokaansluiting (circa 670.000 huishoudens). Deze optie heeft wel als voordeel dat het financieel voordeel alleen terecht komt bij huishoudens die aardgas gebruiken en het financieel voordeel is direct zichtbaar in de tarieven van de energierekening.
 - Tot slot is voor iedere optie het lasteneffect voor huishoudens geschetst aan de hand van verschillende huishoudprofielen. De varianten zijn voor huishoudens budgetneutraal vormgegeven ten opzichte van het basispad. Het belastingdeel per variant in de tabel moet daarom worden vergeleken met het belastingdeel in het basispad. Binnen de groep huishoudens zijn wel verschillen: een deel gaat erop vooruit en een deel gaat erop achteruit.

	Verlaging tarief nieuwe 1^e schijf gas (tot 800 m3)	Verhoging belastingvermindering	Verlaging tarief nieuwe 1^e en 2^e schijf elektriciteit (tot 10.000 kWh)
<i>Reikwijdte</i>	Alle huishoudens en bedrijven (voor blokaansluiting zie hieronder)	Alle huishoudens en deel van bedrijven We onderzoeken de mogelijkheid om de belastingvermindering te beperken tot aansluitingen met een woonfunctie uiterlijk per 2026. Het voordeel komt dan alleen bij huishoudens terecht. Zonder deze aanpassing komt circa 93% van de budgettaire derving terecht	Alle huishoudens en bedrijven De budgettaire derving slaat voor circa 77% neer bij huishoudens.

		bij huishoudens en 7% bij bedrijven. (voor blokaansluiting zie hieronder)	
<i>Impact blokaansluitingen</i>	Geen zekerheid dat ondersteuning terechtkomt bij verbruikers achter blokaansluiting gas (670.000). Anders dan nu.	Geen zekerheid dat ondersteuning terechtkomt bij verbruikers achter blokaansluiting elektriciteit (naar schatting 10.000-20.000). Niet anders dan nu.	Verlaging komt automatisch terecht op blokaansluiting zelf. Niet anders dan nu.
<i>Effect op besparingsprikkel</i>	Verduurzamingsprikkel wordt kleiner. Het financieel voordeel komt alleen terecht bij huishoudens die aardgas gebruiken. Dit voordeel verliezen huishoudens wanneer ze van het gas af gaan. (waardoor verduurzamen financieel onaantrekkelijker wordt)	De verduurzamingsprikkel aan de marge verandert niet. Ieder huishouden krijgt immers hetzelfde bedrag, ongeacht het verbruik (mogelijk wel lagere prikkel door ontbreken signaalwaarde hoge rekening).	De verduurzamingsprikkel wordt vergroot. Een verlaging van het tarief elektriciteit maakt de overstap naar all-electric verwarming financieel aantrekkelijker. Daar staat tegenover dat de prikkel om elektriciteit te besparen afneemt.
<i>Voordeel bij huishoudens</i>	Afhankelijk van verbruik. Lager tarief gas slaat uitsluitend neer bij huishoudens die gas gebruiken. Naarmate het verbruik hoger is, is het voordeel groter, met een maximum van de schijflengte.	Alle huishoudens in gelijke mate, ook huishoudens die niet of nauwelijks energie verbruiken. Het aantal huishoudens dat per saldo een negatieve energiebelasting heeft (geld toe krijgt) zal toenemen. Lagere inkomens hebben relatief meer baat bij verhoging omdat het een vast bedrag is.	Afhankelijk van het verbruik. Hoe hoger het elektriciteitsverbruik, hoe groter het financieel voordeel voor huishoudens. Meer dan aardgas hangt het elektriciteitsverbruik samen met de omvang van het huishouden en het huishoudinkomen. Grotere huishoudens en huishoudens met een hoog inkomen zullen daardoor relatief meer voordeel krijgen.
<i>Uitvoerbaarheid</i>	Complexe invoering en zeer complexe uitvoering voor BD en energieleveranciers. NB: Splitsing oude 1 ^e schijf in nieuwe 1 ^e en 2 ^e schijf complex, ook bij gelijke tarieven in nieuwe 1 ^e en 2 ^e schijf.	Gemakkelijke invoering en uitvoering voor BD en energieleveranciers (parameteraanpassing).	Splitsing oude 1 ^e schijf in nieuwe 1 ^e en 2 ^e schijf complex, ook bij gelijke tarieven in nieuwe 1 ^e en 2 ^e schijf. De huidige eerste schijf loopt tot 10.000 kWh. Verlaging van het tarief is een parameteraanpassing.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Optie 1 – verlaging tarief nieuwe 1^e schijf gas (tot 800 m3)						
Tarief in cent/m3 tot 800 m3	50,2	51,0	51,5	52,1	53,4	53,9
Mutatie t.o.v. IBO pad in cent/m3	-17,0	-16,7	-16,4	-16,1	-16,0	-15,7
Budgettaire voordeel huishoudens (tov variant 1 aardgas)	1.131	1.116	1.086	1.056	1.038	1.016
Budgettaire derving totaal (tov IBO)	-1.271	-1.284	-1.260	-1.241	-1.235	-1.212
Optie 2 – verhoging belastingvermindering						
Tarief in euro	647	643	641	639	644	646
Budgettaire voordeel huishoudens (tov variant 1 aardgas)	1.131	1.116	1.086	1.056	1.038	1.016
Budgettaire derving totaal (tov IBO)	-1.216	-1.201	-1.168	-1.136	-1.116	-1.092
Optie 3 – verlaging tarief elektriciteit (tot 10.000 kWh)						
Tarief in cent/m3 tot 10.000 kWh	3,6	2,4	2,1	1,9	1,6	1,9
Budgettaire voordeel huishoudens (tov variant 1 aardgas)	1.131	1.116	1.086	1.056	1.038	1.016
Budgettaire derving totaal (tov IBO)	-1.469	-1.450	-1.410	-1.372	-1.347	-1.319

Huishoudprofielen met belastingen 2030	Gas (m3)	Elek (kWh)	Basispad (€)	Optie 1	Optie 2	Optie 3
Gemiddeld huishouden	1154	2151	294	313	299	339
Appartement, eenpersoons, klein (<100m2), nieuw (1992 of later)	576	1560	-75	-93	-142	-75
Appartement, eenpersoons, klein, oud (voor 1992)	729	1540	11	-12	-37	31
Appartement, meerpersoons, klein, oud	891	2260	151	137	123	158
Geschakelde woning, eenpersoons, klein, oud	936	1680	139	130	116	178
Geschakelde woning, eenpersoons, middel (100-150m2), oud	1107	1980	256	269	255	303
Geschakelde woning, meerpersoons, klein, oud	1089	2780	299	309	295	306
Geschakelde woning, meerpersoons, middel, nieuw	963	3250	258	252	238	227
Geschakelde woning, meerpersoons, middel, oud	1224	3190	403	430	416	408
Geschakelde woning, meerpersoons, groot (150m2 of meer), oud	1701	3880	721	808	794	754
Vrijstaande woning, meerpersoons, groot, oud	2115	4480	997	1.136	1.122	1.054
All electric huishouden	0	8000	20	20	-119	-351

3. Lastenverlichting bedrijven

Bespreekpunt 1: Bent u akkoord om per 1 januari 2025 binnen de energiebelasting een apart tarief voor waterstof te hanteren?

Bespreekpunt 2: Bent u akkoord om voor de elektriciteitstarieven in de 3^e en 4^e schijf de maatvoering van het IBO aan te houden en het tarief in de 5^e niet aan te passen t.o.v. het basispad?

Toelichting

- In het IBO klimaat is een voorstel uitgewerkt om binnen de energiebelasting een apart tarief voor waterstof te hanteren:
 - Waterstof wordt op dit moment tegen het tarief voor aardgas belast.
 - De energie-inhoud van waterstof ligt per m3 echter lager dan bij aardgas. Daarnaast zal waterstof richting 2030 steeds vaker op een schone manier worden geproduceerd. Vanuit oogpunt van zowel energie-intensiteit als CO2-intensiteit is daarom een apart tarief voor waterstof aan te bevelen. Temeer als de tarieven op aardgas richting 2030 stijgen.
 - Er kan bovendien een koppeling worden gelegd met de verhoging van de tarieven op aardgas: de belasting op de oude brandstof (aardgas) wordt verhoogd, maar daar staat een verlaging van de belasting op de nieuwe brandstof (waterstof) tegenover.
 - In de maatvoering is als uitgangspunt genomen dat waterstof dezelfde CO2-intensiteit (euro/ton) heeft als elektriciteit. Om een gelijke belastingdruk aan te houden per Joule is het tarief daarom 3,33 maal het tarief van elektriciteit. Hierbij is nog niet gecorrigeerd voor schijfgrenzen.
- Het verlaagd tarief voor waterstof biedt beperkte lastenverlichting voor industriële bedrijven. Aanvullend kan ervoor worden gekozen om het tarief op elektriciteit in de 3^e en 4^e schijf te verlagen. Hiervoor is de maatvoering van het IBO aangehouden. In tegenstelling tot de maatvoering in het IBO wordt het tarief voor de 5^e schijf elektriciteit gelijk gehouden. Een andere maatvoering is ook mogelijk.

Lastenverlichting bedrijven						
Waterstof (excl. btw) in cent/m3 (prijspeil 2023)¹	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 - 1200 m3	20,380	18,948	9,990	9,990	9,990	9,990
1200 - 170.000 m3	20,380	18,948	9,990	9,990	9,990	9,990
170.000 - 1.000.000 m3	20,370	18,940	9,990	9,990	9,990	9,990
1.000.000 - 10.000.000 m3	11,557	10,807	9,990	9,990	9,990	9,990
> 10.000.000 m3	0,984	0,999	0,999	0,999	0,999	0,999
Budgettaire opbrengst (in mln. euro, - = derving)	-8	-28	-40	-54	-70	-72
Elektriciteit (excl. btw) in cent/kWh (prijspeil 2023)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
10.000 - 50.000 kWh	6,12	5,69	3,00	3,00	3,00	3,00
50.000 - 10.000.000 kWh	3,47	3,25	3,00	3,00	3,00	3,00
>= 10.000.000 kWh	0,30	0,28	0,27	0,27	0,27	0,27
Budgettaire opbrengst (in mln. euro, - = derving)			-275	-274	-367	-441

¹ Maatvoering gebaseerd op tarieven variant 2. Bij een andere tariefstructuur voor elektriciteit muteren ook de tarieven voor waterstof en verandert ook de budgettaire opbrengst.

Bijlage 1 - tarieven alle schijven basispad energiebelasting (prijspeil 2023)

Aardgas (excl. btw)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 - 1200 m3	54,65	55,12	55,37	55,71	56,86	57,12
1200 - 170.000 m3	54,65	55,12	55,37	55,71	56,86	57,12
170.000 - 1.000.000 m3	28,88	29,43	30,38	31,14	31,98	32,98
1.000.000 - 10.000.000 m3	18,70	19,06	19,84	20,37	20,99	21,81
> 10.000.000 m3	4,87	4,64	4,63	4,63	4,79	4,90
Elektriciteit (excl. Btw)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0-2900 kWh	9,08	7,90	7,36	6,96	6,49	6,59
2.900- 10.000 kWh	9,08	7,90	7,36	6,96	6,49	6,59
10.000 - 50.000 kWh	6,12	5,69	5,63	5,65	6,01	6,28
50.000 - 10.000.000 kWh	3,47	3,25	3,20	3,17	3,32	3,41
>= 10.000.000 kWh	0,30	0,28	0,27	0,27	0,27	0,27

Tarieven alle schijven energiebelasting IBO-pakket (prijspeil 2023)

Aardgas (excl. btw)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 - 1200 m3	67,2	67,7	67,9	68,2	69,4	69,7
1200 - 170.000 m3	67,2	67,7	67,9	68,2	69,4	69,7
170.000 - 1.000.000 m3	28,88	45,40	49,68	56,94	66,07	66,07
1.000.000 - 10.000.000 m3	18,70	32,37	36,48	43,66	53,36	53,36
> 10.000.000 m3	4,87	4,87	5,20	5,80	6,50	8,00
Elektriciteit (excl. Btw)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0-2900 kWh	6,12	5,69	3,00	3,00	3,00	3,00
2.900- 10.000 kWh	6,12	5,69	3,00	3,00	3,00	3,00
10.000 - 50.000 kWh	6,12	5,69	3,00	3,00	3,00	3,00
50.000 - 10.000.000 kWh	3,47	3,25	3,00	3,00	3,00	3,00
>= 10.000.000 kWh	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30

Bijlage 2 – overzicht budgettaire opbrengst en doorrekening bedrijfsprofielen

- In onderstaande tabellen is ter illustratie voor twee varianten een overzicht van de budgettaire opbrengst en doorrekening van de lasteneffecten voor de verschillende bedrijfsprofielen weergegeven.
- Belangrijke kanttekening bij de lasteneffecten van de bedrijfsprofielen is dat het gaat om het statische effect. Gedragsaanpassingen door verduurzaming (= voornaamste van de EB-maatregelen) zijn hierin nog niet meegenomen.
- Beide varianten voor de aardgastarieven zijn doorgerekend. Hierbij is aangenomen dat in beide varianten de belastingvermindering wordt verhoogd (zie deel 2 van de notitie), het tarief voor waterstof wordt verlaagd (zie deel 3 van de notitie) en het tarief voor elektriciteit in de 3^e en 4^e schijf wordt verlaagd (zie deel 3 van de notitie).

Overzicht budgettaire opbrengst variant 1 (in mln. euro, - = derving)						
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Verhoging aardgastarieven conform optie 1 en IBO (zie ook deel 1 notitie)	1.414	1.809	1.825	1.935	2.115	2.054
Verhoging belastingvermindering (zie deel 2 notitie)	-1.216	-1.201	-1.168	-1.136	-1.116	-1.092
Verlaagde tarieven waterstof (zie deel 3 notitie)	-8	-28	-40	-54	-70	-72
Verlaging tarieven elektriciteit 3 ^e en 4e schijf (zie deel 3 notitie)	-	-	-275	-274	-367	-441
TOTAAL	190	581	342	471	562	448
<i>Waarvan huishoudens</i>	-0	-0	-0	0	0	-0
<i>Waarvan bedrijven en andere instellingen</i>	190	581	342	471	562	449

Overzicht budgettaire opbrengst variant 2 (in mln. euro, - = derving)						
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Verhoging aardgastarieven conform optie 2 (zie ook deel 1 notitie)	1.414	1.296	1.360	1.503	1.701	1.666
Verhoging belastingvermindering (zie deel 2 notitie)	-1.216	-1.201	-1.168	-1.136	-1.116	-1.092
Verlaagde tarieven waterstof (zie deel 3 notitie)	-8	-10	-19	-31	-47	-48
Verlaging tarieven elektriciteit 3 ^e en 4e schijf (zie deel 3 notitie)	-	-	-275	-274	-367	-441
TOTAAL	190	86	-102	62	171	84
<i>Waarvan huishoudens</i>	-0	-0	-0	0	0	-0
<i>Waarvan bedrijven en andere instellingen</i>	190	86	-102	61	171	84

Bedrijfsmatige verbruiksprofielen:	Gas (m3)	Elek (kWh)	Basispad	IBO	Variant 1	Variant 2
Detailhandel non- food	2.384	12.749	2.193	2.043	2.402	2.402
Bakker	4.738	43.669	5.480	4.610	4.969	4.969
Verpleeg- of verzorgingstehuis	73.986	294.262	53.754	60.362	60.721	60.721
Ziekenhuis	163.570	679.218	118.041	134.310	134.669	134.669
Voortgezet (speciaal) onderwijs	43.007	178.725	32.123	35.318	35.677	35.677
Fitness	5.249	28.136	4.796	4.500	4.859	4.859
Grootschalige logistiek met koeling	36.641	1.690.784	79.987	76.246	76.604	76.604
Overige landbouw	2.600	11.100	2.213	2.144	2.503	2.503
105 Zuivelindustrie	1.623.000	4.481.000	691.337	1.183.513	1.183.872	953.462
17 Papierindustrie	805.000	4.256.000	452.971	665.653	666.011	570.761
Basismetaleindustrie ijzer en staal	277.000	3.568.000	255.397	296.150	296.508	280.458